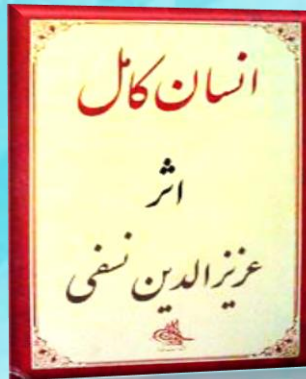

بسم الله الرحمن الرحيم

ویژه نامه عزیزالدین نسفی

(دانشمندی که در غربت به سر میبرد)

تهیه کنندگان:

مرادی
فلاح

عناوین مطالب

گردشگری
ایران

سخن سردبیران

معرفی شهر ابرکوه

معرفی عزیزالدین نسفی

معرفی کتابهای عزیزالدین نسفی

معرفی مقبره عزیزالدین نسفی

موقعیت مکانی مقبره عزیزالدین نسفی

سفر سردیپران

ایران کشوری است اسلامی، باستانی، توریستی و دارای چشم اندازهای طبیعی، با جاذبه های فرهنگی - هنری، یادمانهای تاریخی و وجود مراکز مذهبی و زیارتی.

هریک از استانهای ایران دارای جاذبه هایی میباشد که شاید ما از وجود آنها اطلاعی نداشته باشیم و حال یکی از این جاذبه ها در یکی از شهرستانهای استان یزد به نام شهرستان ابرکوه قرار دارد که این شهرستان تاریخی دارای اثرات تاریخی و فرهنگی بسیاری است که قدمت بسیار زیاد و با ارزشی دارند و یکی از این جاذبه ها مقبره ی دانشمندی است که اروپاییان او را بیشتر از ما میشناسند و شهرت جهانی دارد و حتی ما در کتاب فارسی دوران مدرسه از اثر انسان کامل این دانشمند تا حدودی آشناییت پیدا کرده بودیم ولی هیچ یک از ما ایرانیان از وجود آرامگاه این دانشمند اطلاعی نداریم. متأسفانه در حالی که همه جا از وجود چنین پتانسیل هایی بیشترین بهره برداری را میکنند، اما در رابطه با مقبره ی این فیلسوف بزرگ کم لطف هایی صورت گرفته است و علاوه بر اینکه این دانشمند شهرت جهانی دارد، مقبره ی او دارای ارزش تاریخی میباشد و یکی از بناهای تاریخی شاخص و مهم شهرستان ابرکوه میباشد و حال ما در این ویژه نامه قصد داریم با شخصیت این دانشمند بزرگ و کتابهای ایشان و مقبره ی تاریخی ایشان شما خوانندگان را آشنا کنیم تا دیگر این دانشمند بزرگ در غربت به سر نبرد و قدر داشتن چنین میراث های بزرگی را بدانیم.

معرفی شهر ابرکوه

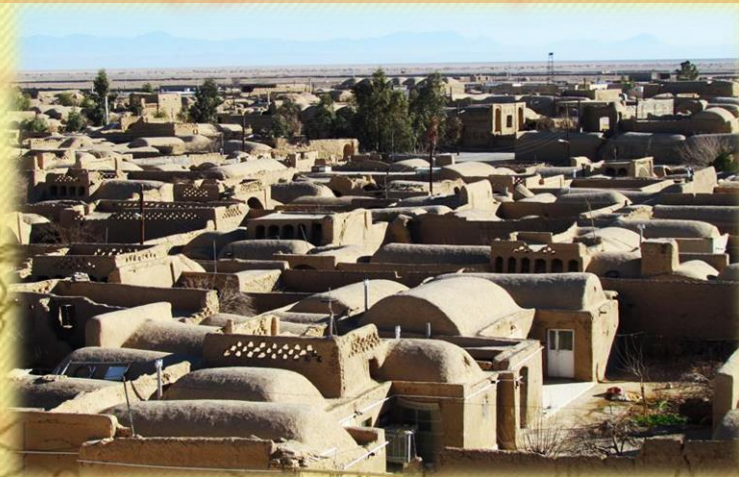
گردشگری
ایران

آبرکوه (نیز: ابرقو) شهری است در استان یزد ایران. این شهر مرکز شهرستان ابرکوه است و در بخش مرکزی این شهرستان قرار گرفته است. ابرکوه در جنوب غربی شهرستان قفت و استان یزد واقع شده است. این شهرستان از شمال به شهرستان صدوق استان یزد و شهرستان شهرضا استان اصفهان، از شرق به شهرستان خاتم یزد و از غرب و جنوب به شهرستان آبادستان فارس محدود است. ابرکوه یکی از قدیمی‌ترین شهرهای ایران است و هم اکنون آثار باستانی بسیار زیادی از روزگاران گذشته در این مکان بجای مانده است که نشان از وجود تمدنی بیاد ماندنی و قدیمی دارد. ۳۵۰ اثر تاریخی شناسایی شده دارد که بیش از ۱۱۰ اثر آن در فهرست ملی کشور به ثبت رسیده است. به فاصله ۲ ساعت از یزد، بعد از طی جاده پریپچ و تابی که مسیر خودش را از بین کوه‌ها باز می‌کند، به شهری می‌رسید که مردمش اصرار دارند شهرشان را «ابرکوه» بگویند نه ابرقو. شهری افسانه‌ای که می‌گویند لااقل ۴ هزار سال عمر دارد؛ شهری که محل سکونت اصحاب رس بوده و زمانی محل عبور جاده ابریشم به حساب می‌آمده و یک عالمه خانه‌های کاهگلی زیبا دارد. ابرکوه امروزی اما شهر کوچک و کم‌سر و صدایی است که دیگر جاده ابریشمی از آن رد نمی‌شود و شاید در نگاه اول چندان مهم و قابل توجه به نظر نرسد اما کافی است گشت کوچکی در آن بزنید تا بزرگی و رونق از یاد رفته‌اش را به رختان بکشد و البته سر و کارتان به مردمی بیفتد که مهربانی را به نهایتش رسانده اند. بد نیست بدانید ابرکوه را به خاطر قرار گرفتن پای کوه، برکوه یا ابرکوه گفته‌اند؛ علاوه بر اینکه «ابر» در فارسی باستان همان کاربرد و معنی بر را داشته، نشان از بزرگی و اهمیت نامی دارد که همراه آن می‌آید. اعراب همان کاری را که با خیلی از اسامی ایرانی کردند، با اسم ابرکوه هم کردند و آن را ابرقو گفتند.

معرفی شهر ابرکوه

گردشگری
ایران

وقتی حرف از قدمت ابرکوه به میان می‌آید همه چیز با افسانه آمیخته می‌شود. سرو کهنسال ابرکوه که مسن‌ترین موجود زنده دنیا به حساب می‌آید، حدس و گمان‌ها را به ۴ تا ۵ هزار سال قبل می‌برد. الکساندروف روسی معتقد است که این تنه قطور و شاخه‌هایش حداقل ۴ هزار سال است که دارند سنگینی ۲۵ متر شاخ و برگ بالای سرشان را به دوش می‌کشند؛ هر چند آندره گدار سنو سال درخت را ۵ هزار و یک باستان‌شناس ژاپنی ۸ هزار سال می‌دانند. از ابرکوه در کتب و سفرنامه‌های عهد اسلامی، همیشه با صفت بزرگی، وسعت، زیادی جمعیت، فراوانی و بسیاری نعمت یاد شده؛ نمونه اش هم کتب «الممالک و المسالک»، «حدود العالم» و «معجم البلدان». ابرکوه در دوران رونق جاده ابریشم یک چهارراه به حساب می‌آمد و سر راه‌هایی که از مرکز کشور می‌گذشت و به جنوب می‌آمد قرار داشت. تنها همین امر کافی بود تا ابرکوه تبدیل به شهری بزرگ و مهم شود. از آنجا که ابرکوه شهر نسبتاً آرامی بود و کمتر روی شورش به خود دید، تبدیل به محل سکونت و اقامت عرفا و صوفیان زیادی از جمله ابوالخیر اقبال شد. همین حالا هم درویش ابرکوه در محله‌ای به نام درویش‌ها و در کنار مقبره پیر و مرادشان، ابوالخیر اقبال - طاووس الحرمین - سکونت دارند و همچنین دانشمندانی همچون عزیزالدین نسفی هم بوده است. آقای حمیدرضا شمس اسفندآبادی در کتاب «با من به ابرکوه بیایید»، تعداد آثار تاریخی ابرکوه را ۱۸۰ اثر معرفی کرده است.

معرفی عزیزالدین نسفی

عزیزالدین نسفی یکی از بزرگان و دانشمندان بزرگ است که به پیر صدیق و پیر حمزه سبز پوش معروف است و مهمترین اثر وی "انسان کامل" است که در دوران تدریس در مسجد جامع ابرکوه به رشته تحریر درآورده است. وی در فرارود (ماوراءالنهر) می زیست و در ۶۱۷ هجری قمری در زمان هجوم مغولان آن دیار را ترک کرد. وی منسوب به شهر نخشب (نسف یا قارشی در ازبکستان امروزی) است. نسفی، یکی از بزرگترین عارفان و از چیره دست ترین نثرنویسان زبان پارسی در سده هفتم هجری بوده است. از آثار نسبتاً متعدد او تنها این مطلب به روشنی بر می آید که وی از شاگردان و مریدان شیخ سعدالدین حمویی (یا حمویه - وفات ۶۴۹ ه.ق) عارف معروف اواخر سده ششم و نیمه ی اول سده ی هفتم هجری است. ظاهراً قسمت عمده عمر خود را در زادگاه خود "نخشب" گذرانیده، سپس به بخارا عزیمت کرده و سالیان نسبتاً درازی در آن شهر رحل اقامت افکنده است تا آنکه به قول خودش "در سنه ۶۷۱ لشکر کفار به ماوراءالنهر آمدند و ولایت را خراب کردند و این بیچاره در آن تاریخ در شهر بخارا بود با جماعت درویشان. بامداد روز جمعه اول ماه رجب سنه مذکور پیش از رسیدن لشکر کفار به شهر بخارا و به قتل و غارت مشغول شد ... از شهر بیرون آمدم، یا خود چنین گوی که بیروت آوردند و از آب خراسان گذشتیم و به شهرهای خراسان رسیدیم و از آن مدت باز هر روز به موضعی و هر شب به جایی می بودیم و در هیچ جا قرار نمی یافتیم ... "ظاهراً پس از چندی به اصفهان و از آنجا به شیراز مهاجرت کرد و سپس در ابرقویا همان ابرکوه امروزی سکونت گزید و همان جا بدرود حیات گفت.

گردشگری
ایران

معرفی کتابهای عزیزالدین نسفی

نسفی را می‌توان از پیروان تحقیق علمی در مسائل مربوط به عقاید و تصوف دانست. نسفی از جمله کسانی است که بحث وجود را در کتابش مطرح می‌کند. نسفی را می‌توان از مهم‌ترین افرادی دانست که در فلسفه اسلامی تأثیرگذار بوده‌اند. آثار او برای آشنایی با عرفان نظری بهترین مدخل است چرا که او با آرای حکما و عرفای پیش از خود آشنایی داشته و به زبان فارسی و ساده به نگارش آثارش پرداخته است. از دیگر آثار نسفی می‌توان از آغاز و انجام، اسرار التصوف و خواص الحروف، اسرار القابلیه، اسرار الوحي، سلوک مقامات، لوح محفوظ و عالم صغیر، وحدت وجود و انسان‌الکامل نام برد. برخی از آثار مهم او عبارتند از:

مقصد الاقصی

زبدہ الحقایق

بیان التنزیل

مجموعه رسائل مشهور به انسان کامل

منازل السائرین

اصول و فروع

کشف الحقایق

پژوهشگران اروپایی نسفی را می‌شناسند:

این نکته نیز شایان ذکر است که هر چند نسفی در گمنامی و عزلت زندگی می‌کرد، اما اروپاییان پژوهشگر، وی را از سده هفدهم (در سال ۱۶۵۵) می‌شناخته‌اند، چه در این سال بود که بخشی از رساله مقصد الاقصی به زبان لاتین ترجمه و انتشار یافت و پس از آن نیز مورد توجه بوده و از جمله پالمر و فریتز میر و هانری کربن او را شناخته بودند و به شخصیت و آثار او علاقه نشان دادند و به ویژه ماریژان موله یکی از آثار او یعنی الانسان الکامل را با حواشی و مقدمه لطیف و خواندنی چاپ کرد.

گردشگری
ایران

معرفی کتابهای عزیزالدین نسفی

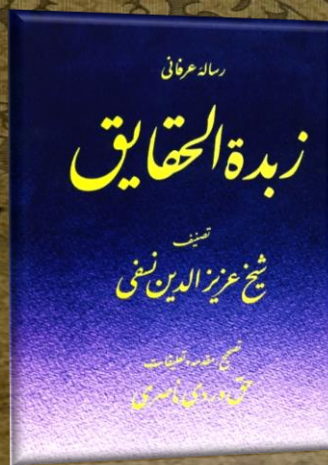
زبدة الحقایق

مقصد اقصی

«ای درویش»

در بند آن مباش که نماز بسیار کنی و روزه بسیار داری «در بند آن مباش که حج بسیار گزاری» آنچه فریضه است به جای می آرد «در بند آن مباش که لغت بسیار یادگیری» «و در بند آن مباش که» قصه بسیار خوانی «و در بند آن مباش که» حکمت بسیار دانی «به قدر ضرورت کفایت کن» و در بند آن باش که راست و نیک نفس شوی که عذاب دوزخیان «بیشتر» از ناراستی و بد نفسی است. «و راحت بهشتی از راستی و نیک نفسی است» باید که راستی و نیک نفسی ذاتی تو شود تا رستگار گردی که اگر به تکلف بر خود بندی هم در دوزخ باشی. «باید که تو چنان شوی که همه روز از تو نیکی و راحت ریزان باشد بی اختیار تو. همچو آن طایفه مباش که همه روزه از ایشان بدی و رنج، ریزان است. و بدی و ناراستی کردن ذاتی ایشان شده است. باید که راستی و نیکی کردن ذاتی تو شود.»

این کتاب با یک مقدمه و هشت باب و یک خاتمه در عرفانست بشرح زیر: مقدمه دارای هشت فصل می باشد که عبارتند از: فصل اول: در بیان آنکه رونده کیست و راه چیست؛ فصل دوم: در اینکه طریقت و شریعت و حقیقت چیست؛ فصل سوم: در اینکه انسان کامل چیست؛ فصل چهارم: در بیان کامل و آزاد؛ فصل پنجم: در صحبت؛ فصل ششم: در بیان ترک؛ فصل هفتم: در بیان سلوک؛ فصل هشتم: در بیان نصیحت. اما ابواب که هر بابی خود حاوی فصولی است: باب اول: در سخن اهل تصوف؛ باب دوم: در بیان صفت خدای تعالی؛ باب سوم: در معرفت افعال خدای تعالی؛ باب چهارم: در معرفت افعال؛ باب پنجم: در معرفت ولایت و نبوت؛ باب ششم: در بیان اعتقاد اهل تقلید؛ باب هفتم: در بیان انسان؛ باب هشتم: در بیان این چهار دریا.

معرفی کتابهای عزیزالدین نسفی

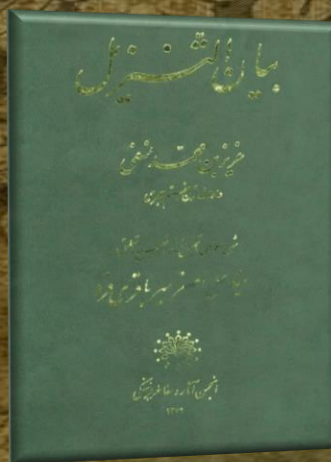
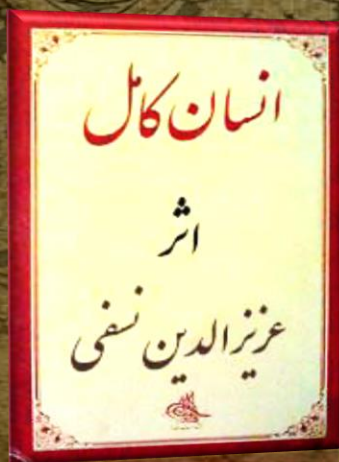
انسان کامل

بیان التنزیل

"ای درویش! بییقین بدان که ما مسافرانیم و البته ساعه فساعه در خواهیم گذشت و حال هر یک از ما هم مسافر است و البته ساعه فساعه خواهد گذشت و اگر دولت است میگذرد و اگر محنت است هم میگذرد. پس اگر دولت داری اعتماد بر دولت مکن که معلوم نیست که ساعه دیگر چون باشد و اگر محنت داری هم دل خود را تنگ مکن که معلوم نیست که ساعه دیگر چون باشد، در بند آن مباش که آزاری از تو بکسی رسد، بقدر آنکه میتوانی راحت میرسان."

رسیدن نسفی به ایده انسان کامل در واقع اساسی ترین نتیجه تفکرات وی است. نسفی از آنجا که خصلتی مرتبه ای برای معرفت در نظر می گیرد، فردی را که توانسته به بالاترین میزان معرفت دست یابد به عنوان انسان کامل معرفی می کند. با توجه به واحد بودن منبع معرفت و وجود (خداوند) در نزد نسفی، کسی که در معرفت به مراتب بالا رسیده است، از لحاظ وجودی نیز در مرتبه تکامل نسبی قرار می گیرد. انسان کامل نسفی در واقع از خصلت مرتبه ای بودن معرفت شناسی وی استخراج می شود. مفهوم کمال و انسان کامل نسفی که محوری ترین بحث وی است، به لحاظ سیاسی نیز قابل بررسی است. اهمیت سیاسی مبحث کمال در نظر نسفی در بازگشت سائل کمال از دیدار خداوند متحقق می شود. انسان کامل از آنجا که تمامی مراحل معرفت را پشت سر گذاشته است بیش از هر کسی م ی داند که صلاح مردم در چیست؛ زیرا وی به بالاترین درجه معرفت رسیده است. انسانی که به اوج قله معرفت رسیده است، انسان کامل خوانده می شود و خلاق نیازمند هدایت و رهبری انسان کامل و به بیان نسفی «خلیفه الله» هستند. نسفی خود را به کنج عزت و خمول نمی کشاند. بر خلاف برخی محققین که نسفی را مخالف سیاست و فردی زاویه نشین دانسته اند، نسفی آنکه که معنای سلوک را بیان می کند، معتقد است پادشاه هم می تواند اهل سلوک باشد و در عین ریاست بر امور دنیوی، سلوک معنوی نیز داشته باشد:

«سلوک طلب است و سائل شاید که در خاتمه باشد و شاید که در کلیسا بود و شاید که در پادشاهی بر تخت باشد، پس هر که طالب است، سائل است.» در نظر نسفی میان سیاست و سلوک منافاتی وجود ندارد، چه سیاست اساساً حق فردی است که به نهایت سلوک رسیده است.

معرفی کتابهای عزیزالدین نسفی

کشف الحقایق

درباره کتاب :

کشف الحقایق مهم ترین تالیف نسفی، عارف قرن هفتم هجری، است که به نثری روان و فصیح نوشته شده و یکی از آثار مهم عرفانی و ادبی این قرن به شمار می رود. این کتاب در اصل مشتمل بر یک مقدمه و ده رساله و یک خاتمه بوده، ولی نسخ موجود فقط مشتمل بر یک مقدمه و هفت رساله است و کتاب حاضر نیز محتوی همان است. در این رساله ها مباحث علت پیدایش مذاهب مختلف در امت محمد (ص) و تعیین مذهب مستقیم و بیان :
 «وجود» و «انسان» و «سلوک» و «توحید» و «معاد» و «دنیا و آخرت» و «هفت آسمان و هفت زمین» و «کتاب الله و کلام الله» و متعلقات و متفرعات این مباحث.

مؤلف در مقدمه می گوید:

جمعی از دوستان یکدل و درویشان ازین ضعیف التماس کردند که رساله ای بنویسی ... تا سالکان و مخلصان را گشایش و دستوری باشد و ترا ذخیره و یادگاری بود... و درخواست دیگر آن که هر رساله که جمع کردی می باید که اول سخن اهل شریعت و دوم سخن اهل حکمت سوم سخن اهل وحدت بیان کرده شود و اصول و فروع این هر سه مذهب گفته شود، هر که به تحقیق و تفصیل نداند هیچ چیز را نداند و هر که اصول و فروع این سه مذهب را به تفصیل دانست جمله چیزها را دانسته است و درخواست دیگر آنست که سخن هر طایفه که گفته شود می باید که بی تعصب و بی تشیه و زیاده و نقصان باشد و دیگر می باید که سخن مفهوم و روشن باشد... من در قبال این درخواستها این کتاب را که شامل ده رساله است نوشتم، سپس می گوید که این سواها و درخواستها در سال ۶۷۱ ق. به اینجانب رسید و در آن وقت من در بخارا بودم که حمله کفار شهر را ویران کرده بود پس از آنجا به دیگر شهرهای خراسان رفتم تا آنکه در ۶۸۰ ق. در ابرقوه این کتاب به پایان رسید. این کتاب در یک مقدمه و فاتحه الکتاب در میان مذاهب امت پیامبر که چنداست و ده رساله : ۱. در بیان وجود در چهل و سه فصل، ۲. در بیان انسان در سی فصل، ۳. در سلوک در بیست و دو فصل، ۴. در توحید در شانزده فصل، ۵. در معاد در سی و هشت فصل، ۶. در دنیا و آخرت و شب قدر و مرگ و زندگی در نه فصل، ۷. هفت آسمان و زمین کدام است در پانزده فصل، ۸. کتاب الله در بیان قرآن و فرقان، ۹. حقیقت اسلام و ایمان و احسان، عبادات برای چیست، ۱۰. ادیان و شرایع چنداست و نسخ شریعت چیست و چرا! خاتمه در ختم نبوت و ختم ولایت چیست.

معرفی مقبره عزیزالدین نسفی

نام بنا: مقبره پیر حمزه سبز پوش

قدمت: قرن ششم

این بنا به شماره ۲۰۵ در فهرست آثار ملی ایران ثبت شده است

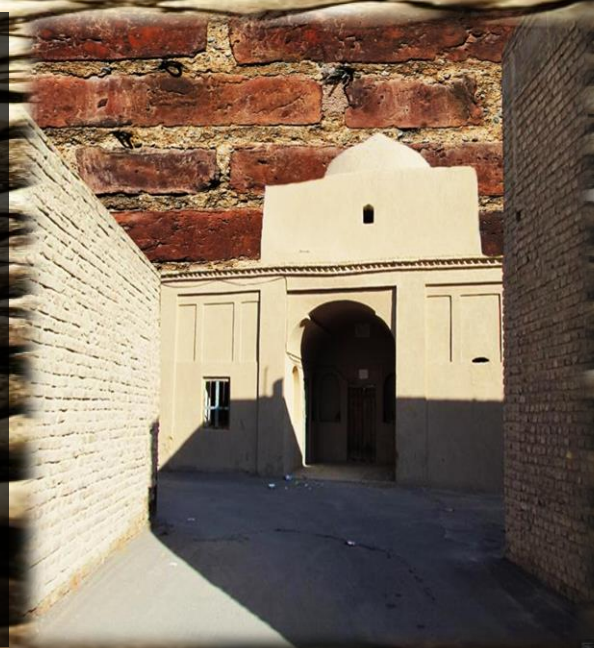
و به گونه دخل و تصرف در آن جرم محسوب می‌گردد.

مرکز اسناد و کتابخانه ملی

در حالی که دانشمند بزرگ "عزیزالدین نسفی" در اقصی نقاط دنیا شناخته شده است، مقبره وی در شهرستان ابرکوه بسیار مهجور مانده و بسیاری از مردم از وجود آن اطلاعی ندارند. آرامگاه عزیزالدین نسفی یکی از بناهای تاریخی شاخص و مهم شهرستان ابرکوه است که قدمت آن به دوره سلجوقیان در قرن پنجم و ششم بر می گردد. عزیزالدین نسفی از جمله کسانی است که با وجود معروفیت جهانی در شهرستان ابرکوه کمتر شناخته شده است. این دانشمند بزرگ در ابرکوه دارای مقبره است که این مقبره خود دارای ارزش تاریخی است.

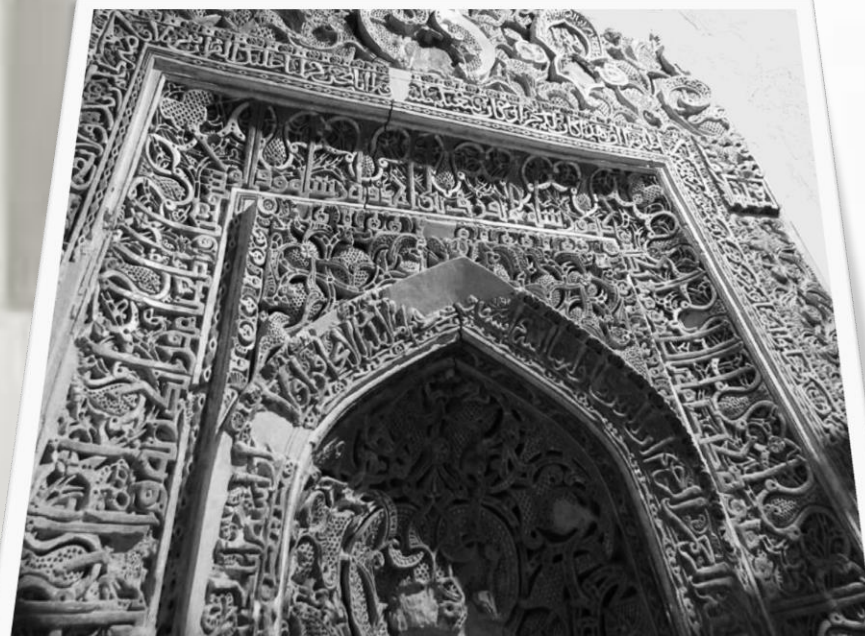
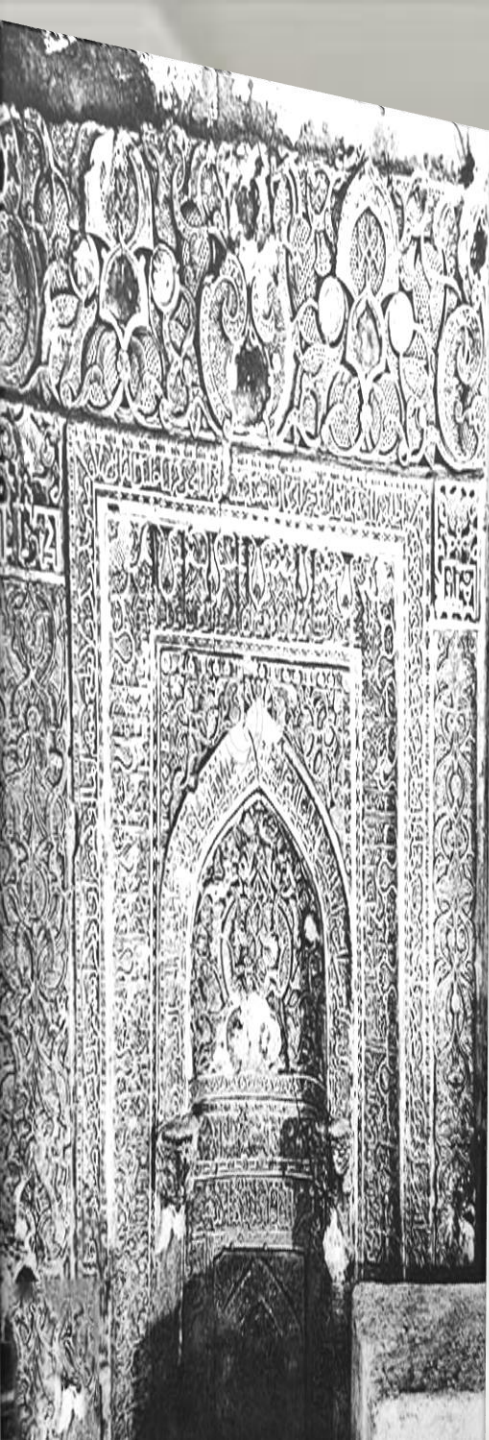
معرفی مقبره عزیزالدین نسفی

این مقبره از بیرون، دارای نمای خشت و گلی و در قسمت داخلی دارای بنای چهار گوش است که هر ضلع آن ۴۰ / ۶ متر طول دارد. قسمت داخلی بنا دارای گچبری‌هایی بوده که اکنون بیشتر آن از بین رفته است. گچبری‌ها شباهت با دیگر گچبری‌های سلجوقی دارد. در این مقبره در دو قسمت، کتیبه‌های گچبری کار شده است. زیر گنبد که اکنون قسمت اعظم آن از بین رفته شامل آیات قرآنی به خطوط کوفی گره دار تزیینی به رنگ آبی کبود قابل رویت است. اما شهرت این بنا بیشتر به خاطر محراب گچبری زیبای آن است. گچبری این محراب با محراب گنبد علویان و محراب حیدریه قزوین هم طرازی می‌کند. این محراب دارای چند حاشیه تزیینی است که روی دوتا از آنها فقط نقش‌های گل و بوته‌ای و در بالای طاق نمای نیزه دار محراب که روی دو ستون کوتاه قرار گرفته حاشی‌های کتیبه‌ای کار شده است. کتیبه حاشیه اول محراب از خارج به داخل به خط نسخ بر زمین‌های از گل و بوته تزیینی شامل آیات ۲۱ تا ۲۵ سوره دهر است. این آیات به اهمیت یاد خدا و اینکه پادشاه‌های الهی بر اساس نیت و کیفیت انجام کار است و تشکر و قدردانی از تلاش دیگران یک صفت الهی است، اشاره دارد.

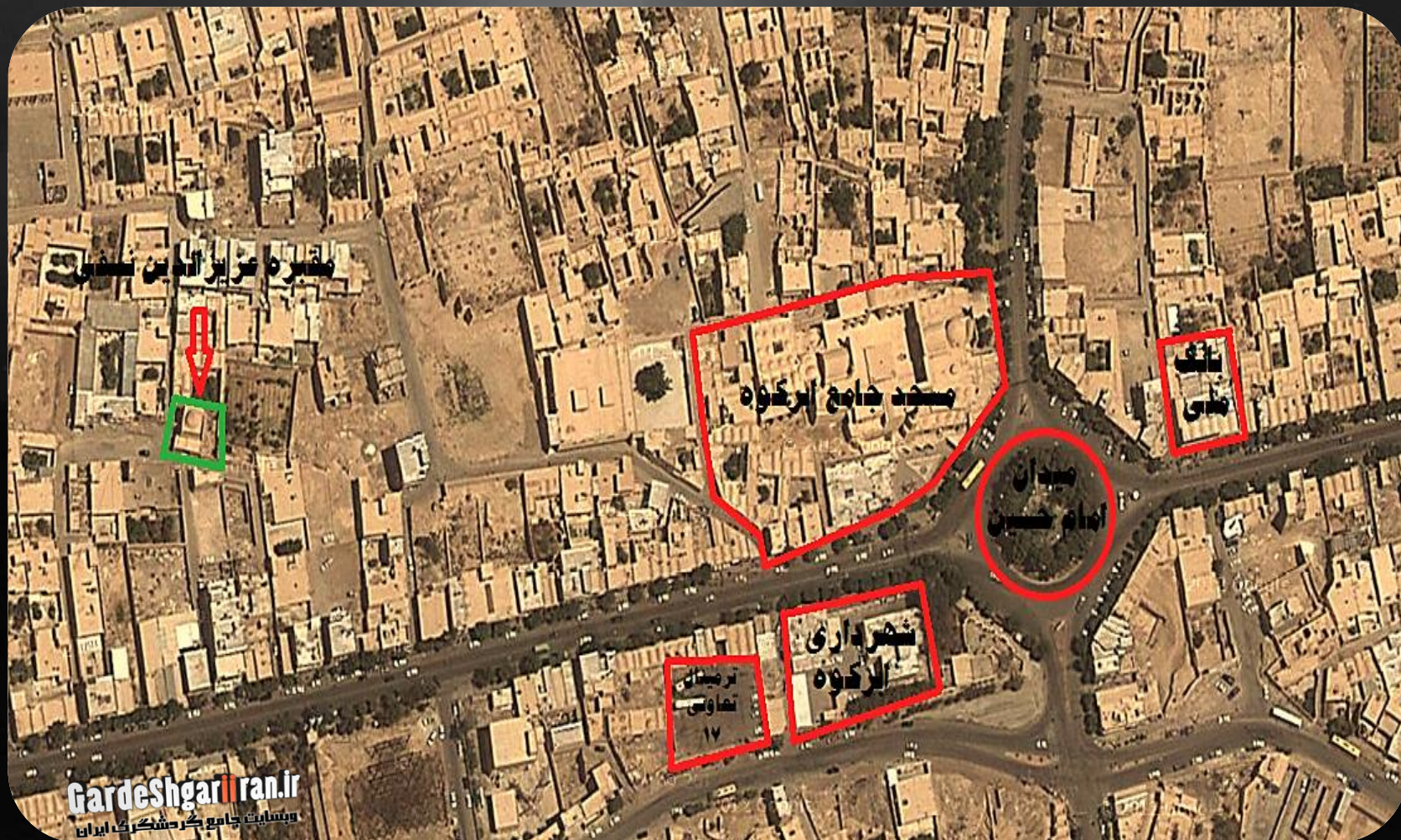

معرفی مقبره عزیزالدین نسفی

کتیبه‌های حاشیه دوم به خط کوفی تزیینی و به رنگ قهوه‌ای کمرنگ در زمینه‌ای از نقش‌های اسلیمی آیه ۱۸۲ سوره بقره نوشته شده است. این آیه که احترام به وصیت از جایگاه مهمی برخوردار است ولی رفع فتنه و اصلاح امور مسلمین مهمتر است، اشاره دارد. روی طاقنمای نیزه دار محراب نیز کتیبه‌ای به خط نسخ شامل آیه ۳۰ سوره فصلت نوشته شده است، که استقامت و پایداری در ایمان را گوشزد میکند. گچ‌بری‌های این بنای زیبا به صورت چند طبقه است. این همان نوع گچ‌بری است که در مسجد جامع اردستان، مسجد زواره، گنبد علویان و مدرسه حیدریه نیز از آن استفاده شده است. تاریخ ساخت بنا روی دو گل گچ‌بری شده به خط نسخ در دو طرف محراب نگاشته شده است. نام سازنده و تاریخ آن چنین خوانده میشود: عَمِلَ مُحَمَّدُ بْنُ أَبِی‌فَرْجٍ عَرَّاقِیْ غَفَرَانَهُ در رمضان سال ۱۱۲۲ / ۵۰۰

موقعیت مکانی مقبره عزیزالدین نسفی

موقعیت مکانی مقبره عزیزالدین نسفی

از تهران تا
ابرکوه ۴۴۲.۵
کیلومتر راه است.
از میدان همافر یزد تا
مقبره عزیزالدین
نسفی (ابرکوه) :
۱۴۸ کیلومتر. حدود ۲
ساعت و ۲۸ دقیقه راه
است.

این بنا در انتهای کوچه ای
که ابتدای آن بانک صادرات
است. قرار دارد. یعنی این بنا
در محله ای به نام پای لوج
در غرب محله ی بازار و در
یکی از کوچه های خیابان
شهید بهشتی واقع
است. کوچه ای که مقبره در
آن است. از سمت جنوب به
شمال شیب دارد.

استفاده از مطالب و تصاویر این ویژه نامه
بدون ذکر منبع وبسایت ما مجاز نمی باشد.

آدرس وب ما:

www.gardeshgariiran.ir

پست الکترونیک ما:

info@gardeshgariiran.ir

وبسایت جامع گردشگری ایران منتظر
آرائه پیشنهادات و انتقادات شما دوستان
عزیز می باشد.